

המציפה

עתו שבועי

זכר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר מדועות או הזכות לנפטרים
לפי נדל השטח
ברכת מו"ט חצי הכתר. כראש גליון
שנ כתרם
גליון כודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי"א גם שם
מקומו הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
הארסון לבית המזכרת ולאדמיניסטרציה
„HAMICPE“
ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.
(בחיץ לארץ להטייה: Oesterreich)

מחיר החתימה על „המצפה“ עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת המצפה:
באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרם
לחצי שנה 3.50
רבע 1.75
בא ש"כנז:
לשנה 8. — כתרם
ביתר הארצות:
ריינה 9 כתרם — 9.50 גראנק.
על „המצפה“ בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

Kraków, 28 Sierpnia 1908.

גליון לד

קראקא, א' אהול פ' שיפטים הרס"ח

אחד שאינו מהונן יוכל לבטל את פעלתו, בעוד
אשר חשיבותיה של הועידה בעצמה עומדת למעלה
מכל בקרת. הענינים העומדים על הפרק, להיות
נושאי השקלא-וטריא בוועידה זו, השוכים אמנם
הרבה מאד. אבל כשביל שלא קדם להם הוכוח
הדרוש באספות פומבי ובעתונים, קשה להאמין,
כי יוחלטו בלם במעמד אחד, ואם יוחלטו, אין כל
ספק, שלא יעמדו על אפנם לאלתר והועידה הבאה
תתקן את אשר תחליט ועידה זו.

כללו של דבר: הועידה כשהיא לעצמה השובה
מערכן של ההחלטות. ועידה נוררת ועידה, ואם
יתיסד „ועד הפועל“, שתעודתו תהיה להביא את
ההחלטות לידי מעשה, וראי שרוב ההחלטות
תהיינה נאות לשפה ונאות לסופריות. אבל יש לדאוג,
שלא יתרכו שם הזורגוניסטים השונאים לשפת-עבר,
אשר יאמרו להסיר את המעטפה הקרושה מעל
השפה היהודית ולהנהיג כתיבה זורגונית באותיות
רומיות. כי אז לא תהיה עוד השפה היהודית —
שפה יהודית, אלא מין „דיאלקט“ גרמני,
שגם תכנו היהודי לא יכשירוהו ולא יעלה את
חשיבותו על כל דיאלקט, הנכבד רק להיסטוריא.

ועידת המזרחי בפרנקפורט.

פרנקפורט ענ"מ, יום ב'. אחרי אשר היתה
אתמול אספה חשאית של חברי ועד המרכז של המזרחי
נפתחה היום האספה. ואף כי האספה לא היתה אספה
כללית, כי אם אספה פרטית, למען הועץ ע"ד מהלך
עבירה המזרחי וחוקה, נקהלו מזרחיים מאמריקא,

ולניסותיו בשעה רחוקה — ושעות כאלה היו מצויות
מאד בבית חורנו — היתה מוון חדש לטינתו. הוא
ידע באיזה צער ועלבון, באיזה דכדוך-נפש היתה באה
התמיכה ההוא, מה רבו הטענות והמענות בכל פעם!
באיזו התאמצות ובאיזו החבלות היו צריכים להשתמש
ובמה פעמים היו צריכים אנשים ורים להתערב.

כל אלה פעלו עליו להתרחק מדוד אשתו הכלית
רחוק. גם לו היו שעות דחוקות רבות, שהיה צריך
לאיזו ערכות, המלצה וכדומה ויכרכר כדכורים רבים
רק שלא להצטרך אל הנביר. בשהיה פוגש אותו
בחויף היה מתאמץ שלא לראותו וכשנודמנו לעביר
איש בצד רעהו היה דורש בשלומו בשפה רפה מאד,
כאלו בפאו שד.

בימים הראשונים, כמובן, לא הרניש הדוד העשיר
כלל את מציאותו של חתן אחיו, אולם במשך הימים
התעוררה רוחו על זה, ויהטם בלבו, כי לא בקר אותו
זה אף פעם אחת ולא הטרדהו עוד במאומה למרות
דעתו, שעסקיו לא היו כ"כ מצליחים. לשאל את אחיו
למכת הדבר במובן לא אכה. מצד אחד לא נתנתהו
נאותו לעשות כזאת ומהצד השני ירא לתת לו פתחון
פה להכיעות חרשוה. כלבו התרוצצו דגשות שונים.
רגש של הנאה, שפטור הוא לכל הפחות מטרדותיו

אי אפשר שתצליח בדרכה הראשונה. אבל הועידה
כשהיא לעצמה הוא חיוון חשוב לספרות עמנו,
אף אם לא תצא אף אחת מההחלטות, לפעלת
אדם. קבוץ חבל סופרים שונים זה מזה למקום
אחד ולשם ענין אחד, אף כי כל אחד מהם נולד
ונתגדל בסביבה אחרת ועובד לשם אידיאל אחר,
ועיל הרבה לזכך הדעות, להתמוגות הרעיונות
ולהשתתפות הכחות לטובת העם ולהתפתחותו
התרבותית.

הספרות היהודית עודה צעירה ימים וכבר
נתהלקי סגנוני סופריות וכתבנותם לשלשה „בתי-
מדרשות“, לפי תנאי המקומות שהם יושבים בהם.
הסופרים האמריקאנים אוהבים את הסגנון הנפוח,
את המליצה הקולנית ואת הנוזמאות המרעישות,
שאינן כהן כל יפי וכל פיוט. תחת כן יאהבו
הסופרים הרוסיים את הרמיון הנפרז וכיצירתם
אפשר למצא רק נשמות פיוטיות בלי נוף וכלי כל
חמירות. והגליציים עומדים על פרשת דרכים
ולוקחים מאלה ומאלה, מכלי שיתמוגו בהם השאיפות
הסותרות זו את זו — והיה כי יתאספו עתה
שלושת המינים הללו וכל איש ישתדל להבין את
שפת רעהו ולרדת לסוף דעתו, לו גם ישובו אח"כ
להתנגד זה לזה בכל תקף, אין אתנו יודע מראש,
לשער את הברכה אשר תביא הועידה הזאת
בכנפיה.

לא רק כללי הדקדוק והנחת האורתוגרפיה
יחסרו לשפת יהודית ולא ועידה אחת של חובביה
תוכל לתקן את כל הפגום בה. אבל הרצאות
וההחלטות אין להן חשיבות לגבי ענין הועידה, כי
הצלחתן של ההחלטות תלויה באופן הוצאתן וצעד

הועידה לחובבי שפת יהודית.

יהי מבטנו על קיומה של השפה היהודית
ועל עתידותיה מה שיהיה, מוכרחים אנחנו להודות,
כי ועידת חובבי השפה הזאת, העתידה להתאסף
ביום א' הבא במשרנובוין, חשובה לנו בערבה,
כהיותה גורם נכבד להתפתחות הקולטורא הלאומית.
השפה היהודית כשהיא לעצמה, הרי היא רק שפת
הגלות, שנולדה בנרמניה ונתפתחה בפולין וברוסיא,
אבל תקועה וקבועה היא עמוק בשרשי הנשמה
העברית, ותהי חיי רוחם של רבבות נפש אדם
מישראל במשך חמש מאות שנה, וגם עבשו הנה
היא מכוססת על הנפשיות הלאומית, לפעמים גם
למרות הפץ הכותבים בה, כי האותיות העבריות
הטביעו עליה את קדושתן, ונשמת ישראל סבא
מרחפת על דבריה, הרניו מרגיש את קדושת
האותיות העבריות כנגד המתאירפים, הרוצים
לכתוב יהודית באותיות לועזיות. וכל עוד שכל
שדרות עסנו אינן מבינות עברית, אין כל אמצעי
אחר להורותן את היהדות מלבד השפה היהודית.
בה יתואר אפים של האומה הישראלית כרוכ מנינם
והיא נותנת את הכרת האדם שביהודי ואת היהודי
שביהודי, כמו שהיא נותנת לקצת מדורשיה את
הקריקטורה היהודית. לפיכך אפשר לה להיות
חביבה על כל העם כבית-תמחוי כשר, שבו ימצא
את מבוקשו גם המבקש רק תבשילים כשרים
להשביע רעבונו וגם הממלא את קיבתו טרפות
וחפץ לאכול רק פרפראות כשרות לקנוח סעודתו.
את תוצאות הועידה אין אתנו יודע מראש.
המחכה לגדולות, ישנה באפטימיות. ועידה כזאת

פיליטון.

„הפכפך“.

„דל גאה“, היה חותנו של משה עהרמאן מכנה
תמיד אותו. מה? וכי יש לך להכיש במאטיל דודך
הנביר, שהכל מתברכים בו והוא לתפארת ולכבוד
לכל משפחתנו? זה חמש שנים עברו מיום חתונתך
ולא בקרת אותו אף פעם אחת ביום חג ומועד, למרות
כל הפצרותיו, ללכת איתו אל ביתו לקדוש או לאחד
הצהרים. ולא עוד אלא אפילו בשעת הנדמנות של
שמחה, של התונה וסעודה וכדומה הנך משתמש באיזו
אמתלא, וכי מה עשה לך אחי? הקפה את פרנסתך,
שהנך גם מפניו תמיד כנום מפני הארי?

כך היה מוען אליו חותנו והיה מתמרמר עליו
תמיד והוא לא זו סדעתו. הוא היה בעל נפש נקיה,
למרות גדולו וחובו בעניות היתה בו תמיד איזו נאווה
אצילית, הכיר את ערך עצמו ולא ההרפם לפני כל
אדם שבקולם.

המינא נגד דוד אשתו העשיר נקבעה בלבו
מיד אחרי חדשים אחדים לחתונתו. הדוד הזה השיא

אז את אחת מבנותיו ויקח גם הוא חבל כחג הכלולה.
החתונה הונחה כרב פאר והדר. מאטיל גייצמאן מצא
אז מקום להראות את כל כבוד עשרו, כל הקרואים
הנכבדים נהנו מאד מן הערב ההיא, כי קבל מאטיל
את פניהם בסבר פנים יופור לכל אחד מחמאות רכות
משמן והוא בכבודו ובעצמו עמד לפניהם לשרתם.
ורק משה עהרמאן וחיתנו ישבו בקצה השלחן ואיש
לא השניח בהם. חותנו התנאה והתהדר בכל פעם
לפני אחיו העשיר, לחיים אחי! קרא לו מרחוק בקול
רם והתכוון להשמיע לכל, כי אחי המחותן הנביר
הנהו. אבל בכל פעם פגש במכט קר, אשר גרש את
הצחוק מעל שפתיו.

למראה כל השפלות וההתרפסות הכוזיה אחז
געל נפש את משה עהרמאן ויאמר לקום כאמצע
המשתה וללכת הביתה. אבל חותנו פצר בו מאד
פעם בתחנונים ופעם בהוכחה ויהי מוכרח להכליני על
נעל-נפשו ולהשאר עד בלות הסעודה. „הרבר הזה
יהיה לעלבון לאחי, אשר לא יכפר לי לעולם“, התחנן
לפניו חותנו. „אמה, גאה הוא קצת, הלא על כן נביר
הוא, אבל סוף סוף אני זקוק אליו ולא הוא אלי“.
המינא הזאת התחזקה בלבו במשך הימים יותר
ויותר. כל תמיכה, שבאה מיד דודו לחותנו, לניסיו

לנשת להוצאת עתון עברי חדשי. ואף שדבר כזה בארצנו ישמח אותנו, בכל זאת כל איש אשר יביט על הדבר הזה בעין בוחנת, לא יוכל לשיש בלבו. יען כי בכל אופן אין תקוה גדולה, כי יהקים עתון עברי בארצנו, מקום אשר אף חמשים קוראים לא ימצאו לעתון עברי מחוץ לארץ, והנסיון כבר הורה, כי הדבר הזה, הוצאת עתון עברי, לא הצליח עד ביה (ורבים כבר עסקו בזה). אך אם כה יאס כה, טוב כי התעורר בארצנו רעיון כזה, המראה כי עוד אהבת שפתנו וספרותנו קשורה בלבנות צעירים גם כן יהודי רומניא. לעת עתה סרוו שעורים ללמוד השפה העברית ואל פתיחתם כאו הר"ר נאכט והר"ר ליפפע וידכרו כענין הזה. והנה אם יצליחו הצעירים האלה למשוך אחריהם את ההמון, השונה כעת רק בהבלי ה"עונוים" הזרנגים (אשר כבר הודעתו את טיבם ותועלתם), כי אז יאמר להם: הגדלתם לעשות.

עוד מקרה אחד מראה לנו, כי החלו יהודי רומניא לשוב בתשובה אל שפת עבר, וכי הטבת מצבה תעלה על לכם: לפני כשנתים ימים נוסד ועד מאחינו המעטים, אשר לא רק צרת היהודים, כי אם גם צרת היהדות בארצנו ננעה אל לכם וישימו להם למטרה: הטבת החנוך העברי בכתי הספר בארצנו. חברי הועד הזה הביאו ראשונה על הפרק את שאלת "עברית-בעברית" ויחליטו (עפ"י ההרצאה אשר הרצה מר מבש"ן בשאלה הזאת על הקונגרס למורים בכראילה) להנהיג את השטה הזאת גם בכתי ספרנו. לתכלית זאת בחנו ספרי למוד מאלה שנדרסו בשנים האחרונות בחוץ לארץ, למען שום אותם לפני שר ההשכלה לאשרם. אך לא מצאו נחת בספרים ההטה ולכן מלאו את יד מר מבש"ן, כי יחבר ספר למוד למתחילים על פי השטה הזאת והסיפר הזה עבר כשנתים ימים עד זתמו את הספר, העשוי שני חלקים: ראשית למורים למחלקה א' וספר מקרא למחלקה השניה. אחרי אשר נהנו מבינים אחדים (ביניהם הר"רים נאכט, בעק ועוד), את עדיהם עליו כי טוב הוא מאד וממלא את כל דרישות הפרדגוגיה, ואחרי אשר נהאשר מטעם הממשלה, קבלה הלשכה הראשית לחברות "בני-ברית" בבוקרשט את הוצאת הספר עליה. עתה ימצא כבר תחת מכבש הדפוס ולראשית שנת הלמודים יצא לאור, ויש לקוות, כי יועיל הרבה להרמת הלך העברי ולהטבתו. א ב ר ה ס.

מכתב מארץ ישראל.

יפו. בלי רעש ובלוי המולה נהיה דבר גדול, החלומות, שהעם התורקי והעברי חלם זה כבר בתוך הזיותיו, נהגשמו בפועל ועומדים כבר לנגד עיניהם בצורתם הממשית. וגם בלי כל שפיכות-דמים, בלי רעש גורא של אספות וגואמים, בלי הרמת דגלים נעשה הדבר הגדול, העם התורקי קבל את הקונסטיטוציה בשלמה, פשוט איש תחת נפנו ואיש תחת תאנתו. ביום ג' (ו' אב) חגגו העמים השונים את חג הקונסטיטוציה, מן כל פנות הסביבה התאספו המונים המונים, צעירים וזקנים, לקחת חלק בחג, שיש לו ערך חשוב בהחיים הצבוריים של כל עם ולאום. הנאומים נרצאו בהתלהבות מיוחדת והעם השפל החל להרגיש את עצמותו ואת מעמדו, העם ראה והביר שבאמת מהנה טובה היה לו להסולטן בכית-נגזיו ושלא יבל להשיגה עד היום וקונסטיטוציה שמה. — אחד מפקידי הממשלה קרא לפני הנאספים את פרטי החפש והעם אשר את הכל במחיות-כפים סוערות. — הרחובות והשוקים מקושטים היו בשבוע ההוא בדגלים לאומיים שונים ובתוכם גם יהודיים עם כתבות עבריות: יחי המלך! יחי החפש! על כל צעד נאמו נאומים שונים והעם הנכבד החל להבין את טיבו של "העבור" הזה.

יש רק להתפלא על ארישותם של היהודים פה לכל מהלך החפש, היהודים, שיש להם כבר ערך חשוב בארץ, לאמצאו צרך להשתתף בקבלה פני הקונסטיטוציה, אף שהדבר יועיל הרבה גם להרמת המצב היהודי.

בכלל הענין המעסיק עתה את המחות היא הקונסטיטוציה ואפיה.

מיוחד הוא עולמנו במינו, כיון שמתחילים באיזה ענין להביאו אל החיים, מיד מכרזים עליו בקול-קולות ובפרט פה בא"י התרכו בעת האחרונה ה"נופכים" (המוסיפים המיד נפך משלהם) ובאופן כזה יודע העולם העברי ע"י המכתבים הבאים מפה, שהתעשייה וההרשת מהתפתחות בפלשתניה באופן גדול והסמל היותר אמתי היא הפבריקה של מכונות, הפירמה שטין ושוהפיג. — כמה סיפרים "גמרו את ההלל" שלהם על הפבריקה ודנו על ההגברות העשיה פלשתניאיה, והיום מוכרחים אלה הצעקנים להודיה, שעשו את חשבוניהם שלא מדעת בעל-ביה, אחרי שנכחו, שאין קיום עדיין לתעשייה גדולה בארץ. הפירמה שטין מוכרחה היתה להעביר הרבה עשרות פועלים ממשרתם, כי אין עבודה דיה.

עתה הנם פה ימי החפש לכל בתי-הספר, כל הכתינות עלו יפה. הגמנסיה העברית הוציאה כבר תכניה בשביל שנת הרס"ט ובמקום הלמוד החלימו החיים העכרים ביהר תקף. ביפו, בירושלים ובמושבות נערכים חגיגות ונשפים עכריים. בירושלים נערך במוצ"ש "נחמו" נשף זמרה כהשתתפותו של בן-יהודה, גם פה ביפו נערך נשף-מוזיקלי-בוקלי עברי וכאלה גם כהמושבות ראשון, פתח תקוה, מקוה ישראל וכו'. רושם טוב עושה נ"ב הקלוב "כנור-ציון". יש להם כבר אורקסטרטה שלמה ויפה ועובדים בשביל ההפתחות הרגש האסתתי.

העונוים התורקים מודיעים, שימנה בקרוב פקיד מיוחד מלימד בחכמה עבודה האדמה, לפקח על כל עניני העבודה בירושלים והסביבה והוא יהיה גם המנהל של בית-המדרש לעבודה-אדמה, שיתוסד בקרוב ע"י הממשלה.

במושבות העשה עתה העבודה בעצם הקפה, מן הכקר עד הערב מוליכים את הענבים השחורים והלבנים אל המרתפים ונעים מאד לראות את עבודתם של היהודים גם בכל העבודות הקשות והתחבלות, שסגלו להם כבר בכל פרטי העבודה. הפועלים אינם מתרשלים והעבודה היא נעימה.

אורחים רבים מבקרים עתה את המושבות ובפרט את היקב ב"ראשון לציון". אל המושבות באו העסקן הידוע בעבודת אדמה מר לוי אפשטין והר"ר הינריך לון, עורך ה"יוד. רונדשו" מברלין.

גם המושכות החדשות מתפתחות באופן רצוני והחיים העברים הנם שם במהלכם הגדול. — בשביל הציונות והישוב עובדת הרבה ההסתדרות של ה"פועל-הצעיר". בשנה זו ישלחו איגטמורים לחו"ל בשביל העמולה בין הפועלים, שיבואו הנה לעבוד. — בקרוב יצא לאור "העמר" הנערך ע"י הסופרים ש. בן-ציון ודוד ילין ומהיום יצא בדיוק.

יפו ט' אב, אתח"ל. ב ר י ש ס ל ר.

ירושלים. ירושלים קפואה חגגה את חג החרות באופן נאה. לא כל כך מהרה כמו בשאר ערי המדינה הנערה העיר העתיקה מתרדמתה, אך סוף סוף נדלקה האש גם בלבנות אנשי ירושלים. ובה במדה שהיתה קפואה וכלואה קודם, כן התפרץ הששון בכל מלואו כשהתחילה לזוז, ומחזה נהדר היה המחזה הזה. ירושלים, העיר העתיקה, עיר הקדש, עיר הקפואה, זו ירושלים חדשה נעוריה, ותעוב את פניה הענומים, השמח והעלו כאחת הערים החדשות שבחדשות על — החרות! לפחות בימי חג החרות הזאת, היתה אחוה אמתית בין בני כל האמות, בני כל הדתות, מושלמים ויהודים, ערבים יונים וארמנים, כלם יחד באחוה ובאהבה אמתית, עברו בחוצות, איש איש בדגליו, יחד עם רגלי הסמלכה הכללית, אמה אמה שרה שיריה בל שונה, בנעימתה, ברוחה וקול אדיר וחוק תחי החרות, תחי האחוה, יחי עם ישראל בארץ ישראל בכל אלה הלשונות, בערבית ובעברית, בתורקה וביונית ובארמנית, מלא את

כל חללי של עולם! ולכבודם של היהודים בני עירנו צריך לאמר, כי הם הצטיינו בחניגת חג החרות בהתלהבות, שעשתה רשם עז על כל יושבי עירנו. הכל קראו פה אחד: "אשריהם ישראל, הם יודעים לחג את החרות! ביום י' וביום י"א אב היו התלוכות המון חוגג של כל העמים פה. וביום י"ב אב בשעה ארבע אחד חצות היום יצאו כל חברי "עזרת אחים" ורגלי ממשלתנו ורגל האגדה לפניהם, ומר אהרן ינובר ממנהלי האגודה עם חברי התומרת שלו השמיעו את מנגינתם, וקהל גדול אחריהם מאחינו הדניסמנים מארץ קאוקז וביריהם חרבות, ובבלי נשק ירו לאות החרות. התהלוכה נכנסה למאה שערים. ולפני ביהכ"נ הגדול נאס מר מגדל קרמר בעברית לכבוד חג החפש. ואחר כן נאס מר לרר. משם הלכו לבית העם" וחברי "בית העם" באו לקראתם ברגלי ממשלתנו והרגל הציוני וילכו וישירו יחדיו שירים עברים, וקהל גדול מאד מכל העדות השונה, אשר לבני עמנו, התחברו להתלוכה זו ויעברו בחוצות, אשר על דרך יפו, ומעל כל הננות, הגזרות והחלונות עמד עם רב ויברך את התהלוכה בקריאות "הירד", ו"יחי החפש". גם הישמעאלים והנוצרים וכל העדות השונות אשר בעירנו הריעו לקראתם. כאשר עברו על בית הקהה של "אנסט" יצאו המנגנים לנגן. שרים ופקידי צבא ונכבדי העיר קרמו את התהלוכה בקריאת שמחה וששון. כאשר באה התהלוכה לפני שער העיר עמד השר ריוזי בן, פחת אנשי הצבא על רגליו ויקבלה במחיות כפים ובכרכת כרובים הכאים. וישלח פקודה לארמון הצבא, כי מנגני הצבא יבואו לקבל את פני התהלוכה של היהודים. ותיכף יצאו מנגני הצבא לכבודם והשמיעו את מנגינתם בדרישות שלום. לפני ארמון הצבא באה התלוכה גדולה מעדת היהודים הספרדים ולפניהם פרכת מקושטת יפה מאד כחפה. כל התהלוכה הגדולה של היהודים, בעשרת אלפים נפש, נכנסו בשמחה ובששון לארמון הצבא. — שמה עלה על הבמה מר מגדל קרמר וינאם בעברית לכבוד חג החפש ויעורר את הקהל, שישתדלו ללמד לשון ערבית ותורקית, ולהכתב בתור נתיני ממשלתנו, כי לכבוד יחשב לאיש להיות נתין עותומני. וקריאות יחי העם העותומני! יחי החפש! הרעישו את האויר, ואחרי כן נאמו כלשון ערבית וצרפתית אחרים מנכבדי עדת הישמעאלים והנוצרים. אחרים מנכבדי בני עמנו נאמו בעברית, אחר כן סבכה כל התהלוכה ותלמיד בית הספר "למל" ברחובות ושרו שירים עברים. התלוכה יהודים זו ארכה כשבע שעות. הצבי.

מחרוב ומרחוק.

שונות. כמערה של מכרה פחם אצל וייגאן כאנגליא אחזה אש בהבד יסוד הפחם כאשר ידו שמה הפועלים. יותר משבעים פועלים נחנפו ונשרפו. — בחינא הדרומית עשו סוחר האורז יד אחת להרים את מחיר האורז ביותר מכפלים ושלא למכור זמן רב אורז לעם עד זמן היוסר. רכבות העניים סבלו רעב. אז חמל עליהם ראש השודדים לוקא הינסי, שאם לא ימכרו מיד את האורז לעניים כמחיר ששלמו הם יבא הוא עם חבריו ויגזול את כל האורז האצור ויחלקהו לעניים חנם ויענש את ספסיעי השער. מיד יור מחיר האורז. — בתלק העיר סמטכול בקונסטנטינופול פרצה תבערה. כששת אלפי בתים היו למאכלת אש, רכבות נפש אדם שוככים על פני עיי החרבות בלי מחסה, הון רב היה לשרפה. הטורקים הזקנים אומרים. כי זה ענש מן השמים על השנויים שנעשו במנהגים הישנים. — בנרוונים נשקעה ספינה, שלשים איש אכדו חייהם. — בוילסכאך אצל בודנכך כביהם נמצאו באדמה עצמות החיה הענקית מאמות, שאין מינה עוד בעולם. — ענין ספינות האויר, שאפשר להטותן לכך צד, תופש עתה את כל המחות בעולם. באשכנז ישנו מתחרה להגראף צפלין, הוא המאויר פאזרוואל. שעשה נ"כ פמתנתו. ופקיד צבא כרוסיא עשה מכונת כנפים לארם, לעוף כהו ש"כ סילוטר בשעה ולהטותן

מעטה משובח
J. B. RAPAPORT
 Dąbrowa bei Tarnów
 GROSSMETHBRAUERE I
 Gegründet im Jahre 1878.

עמפפיעלט זיינע אללגעמיין געריהם-
 מע ערצייגונג אין פערשיערענען
 סארטען, א. צ. : ראטהען, ווייסען,
 דאפפלמעטה, קאפאוויץ, מאלינאק,
 ווישינאק, אלטער בוטעלען-מעטה,
 אללא מאלאנא צו ביללענען פרייווען;
 פערנער: ויענענוואקס און שלאדער-
 האניג פיר קאלאניאלווארענהאנדלונ-
 גען. — פיר רעעלע בעדיענונג אונד
 פאללסטע צופריעדענהייט ווירד
 גאראנטירט.

תורה עם דרד ארץ

בית הספר הראשון בכל הממלכה, אשר
 יכשו ירוי להם בני יהודים תורה וחנוך
 בהודי גמור ביחד עם מדעי בה"ס הכללים
 אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל

הגימנזיום העברי

אשר באונגאריש בראד תחת הנהגת הרב
 הגאון ד"ר מאיר יונג, שם ילמדו התלמידים
 כל עניני הלמוד של גמנזיום ונס תורה,
 נ"ך, דקדוק, ש"ס ומפרשים, ויחנכו בדרך
 התורה וי"ש. התלמידים מגליצא ילמדו פה
 גם פולנית ועיהם להתחנך במחלקת
 ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר הלמוד,
 המעון ומוזנות כשרים מחמשים כתר לחדש
 ולמעלה. יתר זופרטים מודיע:

Rabbiner Dr. M. Jung
 Ung.-Brod (Mähren).

פיר דיא יונגער.

איך ערטיילע גרינדליכען אונטער-
 ריכט אין דער אייפאכען אונד דאפפל-
 מען בוכהאלטערע, קארעספאנדענץ,
 סמענאגראפיע אונד פרעמדען שפראכען.
 בין אימשטאנדע יעדעס שילער ביי פלי-
 סיגעס לערנען צו גאראנטירען פיר גוטען
 ערפאלג אונד גוטעס צייגונג ביי איינער
 פריסונג אויף דער ק. ק. האנדעלס-
 אקאדעמיע. 27 מיינער שילער האבען
 שאן דיא פריסונג אין דער אקאדעמיע,
 בעציעהונגסווייזע פאליטעכניק בעשמאנ-
 דען אונד בעפינדען זיך אין פערשיעדענען
 גראסען שטעדטען אויף גוטעס פאסטען.
 אויך פאן אויסווערטס נעהמען איך
 שילער אויף מיטקאסט אונד קוואטיער.
 האנא-אר נאך איבעראיינקאממען.

M. WUNDERNANN, Stryj.

In Ung. Brod, Mähren werden an
 der privaten 3-klassigen

deutschen Mädchenschule
 jüdische Schülerinnen aufgenommen,
 welche das 10. Lebensjahr zurückgelegt
 und eine 4-klassige Volksschule ab-
 solvirt haben.

Die Mädchen erhalten ausser dem
 Unterrichte in Bürgerschulgegenständen
 noch französischen Unterricht, nebst-
 dem einen intensiven Religionsunter-
 richt, welcher unter der bewährten
 Leitung Sr. Ehrw. H. Rabbiner Dr. Jung
 steht.

Verlässliche Pensionen, mit sittlich
 religiöser Erziehng, zn mässigen Prei-
 sen. Gesunde Lage der Stadt. Schul-
 beginn 15. September 1908. Auskünfte
 erteilt der Vorsteher der Israel. Kultus-
 gemeinde in Ung. Brod.

M. H. Brammer
 Kultusvorsteher.

Newyorker Gremaina
LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686 228.—
 Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 " 176,528 370.—
 Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 " 30,748,986.—
 Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215,336.— } " 13,934,003.—
 Reserven v. früheren Jahren für Dividenden „ 11,718,647.— }

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten :

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Policen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objektiv falsche Deklarationen enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; nach 3jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen, gemäss der in der Polize ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
 Jasnagasse 5.
 Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

Echtes Specialhaus von Echten
Gramophone-Phonographe
 Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
 KRAKAU und WARSCHAU
 in Krakau, Grodgate 71.

רעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען
 לאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט די
 מארקע „שרייבענדער ענגעל“ זאממט 10
 סלאטטען נור 35 פלאָרין. גינעמאנד זאל דיעזע
 בעסטע געלעגענהייט פֿערוויסען.
 פרייזקוראטע עט הויפטפֿעריצויכניססע אויף פֿער-
 לאנגען גראטס אונד פֿראַנקאָ.

לעמבערגער
„יודישער פארהם-הארענדער“
 (פיערצעהנטער יאהרגאנג)

רעדיגירט פון גרשם באדער

איז שוין ערשיענען און ענטהאלט, חוץ דעם לוח און זעהר א רייכען אינפֿאָר-
 מאטיווען טייל, פֿאָלגענדע ליטעראַרישע אַרבייטען:

(א) ג. ב.: פֿאָליטישע בעטהעטיגונג אין גלות. (ב) י. ל. פֿרז: דער
 שטראַהל (מעשה'ליך). (ג) א. ג.: טעאָריע און פֿראַקטיק פֿון קאָלאָניאַליזאַציען.
 (ד) ג. באַדער: א קרבן פֿון יודישען פֿאַנאַטיזמוס (אברהם קאָהן). (ה) י.
 פֿערנאַף: די ערשטע ליעבע פֿון אָד'ס א זוהן. (ו) ל. יפה: א וועלט
 מיט שעהנקייט (געדיכט). (ז) מאַקס נאַרדווי: פֿיער יאהר נאך הערצל (מיט
 זעקס פֿאַטאָגראַפיען). (ח) ג. ב.: אייגענע חשבונות (ווענען „מאנבלאט“ און זיין
 געשיכטע). (ט) ראובן פֿאַהן: דערווייטערט (א בילד פֿונ'ם קראים-לעבען אין האַלימט)
 (י) סלאָניס: אין דער נאכט (געדיכט). (יא) ג. באַדער: די ערשטע יודישע
 שולען אין גאַליציען. (יב) משה פֿערנאַף: צעשלאגענע געדאַנקען. (יג) ש. י.
 אימבער: שאַטען-מענץ (געדיכט). (יד) ג. באַדער: די טראַגיק פֿון א צע-
 ריסענער נשמה. (טו) מ. וואַנדערווילד: „דער מבול“ (קריטיק). (טז) יהואש:
 נישט דער איינציגער (געדיכט). (יז) ג. ב.: ארבייט און מלחמה. (יח) ד. קלינג-
 האַפֿער: די טיפֿלישע מאכט (דראַמאַטישע סצענע). (יט) ל. ברובאַוויטש:
 משה אין דער מרכב (געדיכט). (ב) ג. ב.: דער פֿילאָזאָף פֿונ'ם קאַפֿעהויז
 (סילוועטע). (בא) ב. מ.: דוד וואָלפֿאָהן (מיט פֿאַטאָגראַפיען). (כב) ש. י.
 אימבער: שוואַצע ליעדער. (כג) י. פֿערנאַף: דער נשף. (כד) ג.
 ב.: מיין „גנבה“.

דער קאלענדער איז 200 זייטען שטאַרק און קאסטעט: 80 העלער. —
 80 פֿ. 90 באַני. — ברעפֿמאַרקען פֿון אלע לענדער ווערען אנגענומען.
 — בוכהענדלער און פֿעראַיינע בעקומען א גרויסען ראכאַט. — בעשמעלונגען
 זענען צו ריכטען אן:

Gustaw Bader, Lwów, Słoneczna 27.
 שעק-קאַנטאָ דער ק. ק. פֿאַסטשפֿאַרקאַסע נומ 11,827.

זעהר וויכטיג.
 זוער אויף איינען נעבענפֿערדיענסט,
טעגליך 25 קראנען
 דורך דען פֿערקויף פֿאָן געזעטצליך גע-
 שטאַטטעטע לאָזע רעפֿלקטירט, דער
 שרייבע גלייך אום די פֿערטערטונג, אן:
M. Kern, Posada Olchowska
SANOK.

שטריימל.
 בשבוע שעבר נגנב מבתי שמריימל של
 לעהנישע סויבעל, ששווי 230 בתרים.
 אולי יודמן למי לקנות כזה יואל
 להודיעני בתחלה ושברי לא יקופח.
 Leiser Zellner, Limanowa.

כשרה זעלכווארען-פאבריק
A. Finkelstein, Lemberg,
 Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע
 כשרה דעליקאטעס: די פאבריק איזט
 מיט דען מארערנסטען בעהעלפען איינ-
 געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט
 א. ו. אונד ערצייגט בהכשר הבר"צ.
 נור פרימא-ווארען.
 די איינציגע וועלכע מיט הבשר הגאון
 רשכבה"ג ר' יצחק שמעלקעס האבד"ק
 לבוב פערזעהען איזט.

פרימא נייע
ענגל. מאטיעס
פאסט-הערינגע
 פערזענדע איך אין פאסט-קארי
 5 ק"ג, צירקא 30 שטיק, א
 K. 4.— פראנקא יעדער סטא-
 ציאן גענען נאכנאהמע דעם בע-
 טראגעס.
 ביי גרעסערען בעשמעלונגען
 ערזובע שפעציעלל-פֿאַפֿערט צו
 פערלאנגען.
Leopold Bertel
Hering-Export Krakau.
 מיכטיגע פלאטאנעמען געווכט.

אדם ובהמה.
 כולל קורות מצב האדם לעומת בעלי
 חיים לפי הרת והפילוסופיה והדין והמבע.
 מאה ד"ר שלמה רובין. תרס"ח. מחירו
 40 הלר ומו"ס הנחה הגונה. לפנות אל
 המו"ל פ. ה. וועטשמין קראקא שפיטאל-
 נאסטע 20 או אל המו"ס א. פויסט
 קראקא.
Dr. SALAMON RUBIN
 Sein Leben und seine Schriften.
 von J. Stern.
 מחירו כתר אחד ולמו"ס הנחה הגונה.
 למבירה אצל פ. ה. וועטשמין בקראקא
 שפיטאלנאסטע 20.

Cur- u. Tafeltrauben
 täglich frisch vom Stock,
 feinste Edelsorte 5 kg, franco K. 3.50.
L. Altneu, Versecz 15 Ung.

זעלטענע געלעגענהייט.

וועגן פאמיליען-פּערהאַלטינגסע איז איינע אין גאליציען קאָנקורענצלעזע, בעסטעס אייגענעֿהרטע

פאבריק צו איבערגעבען

וועלכע נאכווייזבאר

יאָהרליך 15 טויזענד קראָנען

ריינען נוטצען אבווירפֿט.

געטיגעס קאפיטאל צור איבערנאחמע צירקא 10 טויזענד קראָנען. נור ניכט-אַנאַנימע אַנפֿראַגען זינד צו ריכטען אן די אַדמיניסטראַציע־דיעזעס בלאטעס, פיר: *«Landes Subvention gesichert.»*

לתמוז ספרים

בניית ספרי הגדול נמכרים

קונטרסים בודדים מכל השנים

דפוס ראם בויילנא מכל מסכת אוכל למכור את עשרת הקונטרסים הראשונים, כל אחד מחזיק ד' דפים. מחיר כל קונטרס עשרים העלער, מלכר פארטא. בן יש לי בניה מספרי הגדול כל מיני הספרים בכל הדפוסים, הכל בכריכות טובות וחזקות למיניהם. קונים פרטים ומ"ס יפנו נא אלי ברדישותיהם ואמלא חפצם על צד היותר טיב. גם נמצא אצרי ברוינע שאפלעדער בשביל בורבי ספרים, מחיר קילוגרם 6.50 בתרים.

Salamon Neuman, Buchhandlung Tarnów.

ערשטע קראקיער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעמריעכענע כשרה כשרה
דאמפף זעלכווארען פאבריק
מיט דען בעסטען מאָדערניסטען מאשינען. ערצינט שענע פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט שינ-קען, קרענווירסעל א. ז. וו. פֿער-זעהען מיט הכשר של ה"כיד"צ דפה. עמפּיעהלט צו **בילרינסטען פרייזען.** אויף פערלאנגען ווירד פרייז-קוראנטע עמ הכשר איינגעשיקט.
Emanuel Glaser
KRAKAU, Bożego-Ciała 8.

כה התרא עדיף!

בל החפץ גלח הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש **EXCELLENT** בשמו בן הוא, טיב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברנעים אחרים עצהו"ט. הורא דבר ה' יוצא בזה ידי חובה המקום וי"ח הבריות. מחיר הבה אחת כתר וחצי. שחי תבות שני בתרים וחצי. ע"י נאב-נאחמע לא ישולח באנגליה.
תיו וניו: **MOSES KATZ**

10 Little Pearl str. London E.

Jsidor Krieger
Friedland bei Mistek (Mähren)
פֿערזענדעט פֿיהרמאנס אונד פֿיאקער-פייטשען אויס פרימא קערן-לעדער גע-שניטטען צו ביללינסטען פרייזען. פֿערואנד פער נאכנאחמע.

אתרוגים.

מאגודת "פרי עץ הדר" מכעלי גנות האתרוגים הכשרים היחידים כמושבות יהודה, בהכשר הרב הגאון הצדיק וכו' וכו' בש"ת מו"ה אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א ראב"ק יפו ה"ו, וכתעודות הבר"ץ בירושלים ת"ר, שהם אך הם — ולא זולתם — כשרים ונשמרים מחשש הרבכה; קניתי אני עם עור ארבעה שותפים במספר רב, בער כל ארץ גליציה ובוקובינא. לא נשלחם לשום איש בקומיסיאן, רק בכסף קדימה, והשאר בנאכנאחמע; והקונה אצלו למסחר ישג מאהנו הנחה הגונה מהמחיר הקצוב של האגודה הנ"ל, וגם את המסחר החירי בעירו; גם נשרה את כל קנינו כלול בים והדסים עצהו"ט, כפי המחיר היומי שיהיה במריעסט. — מחצית אלול ואלך נפתח אי"ה חנות פתוחה בלבוב. ואו נודיע בעהונים את כתיבה לשם, ולע"ע בבקשה לפניית אל:

יהודא ליבש קארעמיז.
Leib Koretz. Ropezyce (Galizien).

אויף 5 קאזע
בלאז 8 קראָנען 50 העלער
דיא מאַנאָסטראַטע, אונד צוואר:
1) קאָנווערטירטע אָבליגאַציען דער אונגאַרישען היפּאָ-טעקען באַנק-לאָז.
2) קענינן עלזאכעט לאָזע.
1) אונגאַרישעס ראָטעס קדייז-לאָז.
1) דאָמביו-לאָז.
דיעזע לאָזע זינד אין עסטרייך געשטאַטעט אונד האַכען **3 מיליאָנען הויפטערע־פֿונד** דיגעזעלבען זינד צו האַכען גענען
36 מאנאסטראטען שאָן נאָך איינזערוונג דער ערשטען 2 ראָטען 5 אָן 17 קראָנען זענדען וויר די סעריע אונד נומער דער לאָזע ענטהאַלטענרען ראָטען-לאָז, אויף גרונד דעסען דער קויפער אָן אַללען ציעהונגען דאָס אַללייניגע שפיעלרעכט געניעסט.
יעהרליך 14 ציעהונגען. געכסטע ציעהונג שאָן אַם 25 אויגוסט. — בעשטעללונגען זינד צו ריכטען אָן די הויפטזענטראלע:
Fleissig Bankhaus, Budapest, Elisabethring 2. מאָן קאָן אויך העכרעאיש אונד זשאַנגאַן שרייבען!

חברה קומנדיטית "ברמל" רותיין.

הממכר היחיד מיין וקאניא א"י מיקבי רוטשילד
המהוללים מאגודת הכורמים מראשון לציון.
יין וקאניא "ברמל" המה המשוכחים בין יינות וקאניא א"י, ונזהיר את הקונים לבל יבשלו בידו המוכרים יין הנקרא יין א"י, העלולים רק להכאיש את המרקא המהוללה של יין וקאניא "ברמל", כי רבים המה, אשר לא ידעו להבדיל בין יינות "ברמל" ובין אלה היינות פחותי-הערך דמחקריים יינות א"י. הפקקים והמנופים של בקבוקינו חרותים בשם "ברמל" וגם האתיקטים נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השטר מזויף ידרוש כל איש בפירוש "יין ברמל וקאניא ברמל". רק היינות שלנו השיגו מדילות זהב על התערובות פרוי (1900) ווין (1906) וכן רק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פרוי, ווערינע אדעסא, פאולעווסקי מלכוב ועוד, ולא היינות האחרים המכונים בשם יין א"י. - אלה המכריזים על מערכם, כי יש להם הסדילות והתעודות הנ"ל ירמו באופן מגונה את הקהל. - לוחות המחיר נשלח לכל רורש. יינות "ברמל" בבקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראם ראיטאנא 7; מ. בראנ-דינגער פלאץ גאַלוחאווסקי 3. נהן באדענשטיין קאזימיראווסקא 5; האמעל קאמץ ראיטאנא; וולאריסלאוו קאזאוווסקי גרארעזקא 85; אליעזר סינאל קאזימי-רואווסקא 20 כלם בלבוב; ב. מ. שמענער, שמשאוניצא.
הנהרו מפני הרמיאים!

שלום אהרן ראזענטהאל

בעל רסטאורציא בלבוב רחוב קאזימירז סתכנר להודיע את כל מכיריו ומכיריו הנכבדים, כי כראש חדש יוני פתח בית-מלון נהדר מאד ורסטאורציא ברחוב הקצבים מספר 13. שנייה ערונים בכל כשיירי פתי המלון המפוארים ובתי המרוח הגדולים וככל זאת הכל כזול גדול. הסוחר היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמי בכיתו בחוג מכירים דגונים. המאכלים נעשים בהכשר גדול וערכים לחיך היהודי הנאמן. בית המלון סהור ונקי מהלאת העיר הגדולה, ע"כ בית מלוני הוא במרכז ליהודים צנועים וישרים.

הנוד

הנני מקבל בכיתי הלמדיום מן המרינה למעון וארוחה ולהורותם בכל מקצעות השפה העברית. הנני משניח גם על למורם בבית הספר ואלה הטעונים הכנה לזה יוכנו ע"י המורים היותר מומחים.

S. Walkowski, Krakau
Miodowa 9.

אויסנאהמע דער וועלט

זינד די יעצט אַכגעטריקטע **מחזורים**

כיי וועלכע, שע הנסטע אויסשמאטינג, הערליכסטער ררוק, פֿיינסטעס פּאפּיער, ריכטיגסטע צוזאמענשטעלונג, אלעס פֿאַלשטענדיג אויף זיין אָרט געטראַפּען איז, אוי ווי עס זאָגען איינשטימונג די אלע הסכמות פֿין רבנים גאונים מפורסמים שליט"א, איז יעדער פֿערפֿליכטעט דיגע מחזורים פֿאַרצוציעהען, אונד ביים איינקויף פֿון מחזורים ביי ס כוכהענדלער אויסדריקליך צו פֿערלאַנגען נור די נייע מחזורים מיט דער אונטערצייכענעטע פֿירמאַ אָרער דירעקט זיך צו ווענדען און פֿער-לענער:

OSIAS WILF, LEMBERG
Sonnengasse 27.

ערציונג זינד: 1) מחזור מטה לוי, ב"ל, מעשי אורג, אבודרהם, עברי דימש, משלי יעקב, קול יעקב, אמרי נועם, לקוטים יקרים, דברי חכמים, 5 טיילע 6 קראָנען. 2) דיגעזעלבען אָהנע מ"ל ב"ל מ"א איך 5 טיילע 5 קראָנען. 3) דיגעזעלבען נור מיט מטה לוי, לקוטי צבי אין 2 טהיילע 2.10 קראָנען. חוץ פּאַסט פּאַרטאַ. — לסוחרים ראַכאַט.

יין מובחר.

ערב לחיך שותיו, כשר לנפש היפה ולנקי הדעת, כאשר יעידון ויגידון לכך דרשיהם הנאכ"ד דפה שליט"א, והה"צ החופ"ק מו"ה שלום אליעזר האלברשטאם שליט"א כן גאון ישראל סכא קדישא מרן מסאנדץ זצ"ל. גם

קור-טרויבען

לעת יבוכרו טיבים למאכל ונחמדים למראה יושנו במחיר השוה לכל נפש אצל הגרשם מטה, המוכן להשיב לשואליו דבר דבור על אפניו.

ישראל מאיר ווילע, בעל כרם. **Sole Israel M., Uj-Fehertó (Ung.)**

Wyd.: **Naftali Hof. S. M. Lazer.**
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukarni S. L. Deutscher w Podgórze